

Monopolyo ubp.

*Ang kamatuuran luyo
sa walay hunong nga
pagsaka sa presyo sa lana*

**Praymer nga gi-andam
sa Kawanihan sa Impormasyon
sa Partido Komunista sa Pilipinas
Mayo 2002**

M

atapos sa diniyut-diyut nga pagpaubos sukad sa Oktubre hangtud sa Disyembre niining miaging tuig, subli na usab nga gipasaka sa Petron, Caltex ug Shell ang presyo sa mga produktong petrolyo. Abereyds (kasarangan) nga 35 sentabos ang gidugang sa presyo sa matag litro sa gasolina ug 30 sentabos sa *diesel* niadtong Marso 20. Human sa hapitan duha ka semana lamang, subling misaka og 50 sentabos ang mga presyo. Aron kuno apson ang 37% nga pagsaka sa presyo sa krudong lana sa pangkalibutang merkado ning kabag-uhan lamang, damhon ang musunud pang mga pagtaas sa presyo sa mga produktong petrolyo.

Karaan nang gawi sa tulo ka higanteng kumpanya ang panagsa nga pagpakunhod sa mga presyo aron mulikay sa pagmakmak. Apan ang naingong mga pagkunhod pihong gamay kung itandi sa aktwal nga gihugno sa presyo sa krudong lana sa pangkalibutang merkado. Ug misaka lamang og dyutay ang presyo sa krudong lana, paspas pa sa manatad ang pagpasaka sab nila sa presyo.

Kung subling lantawon ang miaging katuigan, tin-aw nga makita ang pasaka nga pangkinatibuk-ang direksyon sa presyo sa mga produktong petrolyo. Walay lain kundili ang mabagang naghagong masa ang nagtagamtam og pinakamapintas nga lapdos niini.

Ang nagpadayon nga pagsaka sa presyo sa lana mauy usa sa mga problemang gi-atubang sa matag adlaw sa katawhang Pilipino. Ang pakigbatok niini mauy usa sa mga partikular nga bahin sa pakigbatok sa pagpanaugdaug ug pagpahimulos sa mga langyaw'ng monopolyong kapitalista ug sa kakunsabo nilang reaksyunaryong estado.

Gihisgutan niining praymer ang kamatuuran luyo sa walay hunong nga pagtaas sa presyo sa lana. Gipakita kung giunsa pagpanamastamas sa mga monopolyong kumpanya sa lana ang kaayuhan sa katawhan diha sa pagpuga nila og daw higanteng ganansya. Gihataga'g duso ang hisgutan sa kontrol ug pagpanagiya sa industriya sa lana isip pinakamahukmanong hisgutan dili lamang sa pagsulbad sa problema sa padayong pagsaka sa presyo kundili, mas mahinungdanon pa, sa pagseguro nga musilbi kini sa nasudnong interes.

1 Unsa ka mahinungdanon ang industriya sa lana sa Pilipinas?

INGON NA LAMANG KA MAHINUNG-
danon ang lana sa kinabuhi
sa matag tawo nga Pilipino.
Hapit tanan sa mga butang nga
gigamit nato sa matag adlaw
gigamitan og pangsugnod nga
petrolyo. Ang kerosin (gas)

mismo nga esensyal sa inadlaw-adlaw nga panginabuhi sa
kadaghanan ilabina sa kabukiran, mao ang usa sa mga
produktong petrolyo.

Istratehiko ang papel sa lana sa nasudnong ekonomiya.
Mikabat sa 54.4% sa nasudnong konsumo sa enerhiya ang
naggikan sa imported nga lana. Mao kini ang nagpadagan
sa mga makinarya sa mga pabrika ug umahan, nagpadagan
sa mga sakyanan ug nagmugna og kuryente. Gikan usab
sa petrolyo ang hilaw nga materyales nga kinahanglan sa
bata kang industriya sa kemikal. Gawas sa industriya sa
puthaw, pundamental kini sa tinuud nga industriyalisasyon ug
paglambo.

Apan tungud kay ang indus-
triya sa lana sa Pilipinas kontro-
lado sa mga langyaw'ng mono-
polyo kapitalista, nagsilbi lamang
kini sa pagpahimulos sa katawhan
ug pagpadako og ganansya sa dag-
kong korporasyong langyaw. Ang
langyaw'ng kontrol sa industriya
sa lana mauy usa sa mga haligi
sa imperyalistang dominasyon sa
ekononomiya sa nasud. Gigapos
niini ang katawhang Pilipino sa
walay katapusan nga pagsaka sa presyo sa lana samtang walay
katapusan usab nga nagkagamay ang ilang katakus sa pagpalit
(*purchasing power*).

2 **Nganong kanunay nga nagsaka ang presyo sa produktong petrolyo?**

PASAKA KANUNAY ang presyo sa mga produktong petrolyo tungud kay gitakda kini sa kartel sa indus-

triya sa lana sa tinguhang maghakop og sulabing ganansya.

Ang industriya sa petrolyo sa Pilipinas monopolisado sa mga kumpanyang Petron, Shell ug Caltex, nga nagtibuok sa lokal nga kartel sa lana. Kontrolado sa naingong mga kumpanya ang importasyon, pagpundo, pagrepina ug kadaghanang bahin sa distribusyon hangtud sa pagminudo sa petrolyo. Kapin 90% sa merkado sa mga produktong petrolyo sa nasud, gikup-tan niini. Sa ingon niining kahimtang, matakda sa panag-kunsabohay sa tulo ang presyo sa mga produktong petrolyo.

Ang mga kumpanyang naglangkub sa lokal nga kartel mga subsidyaryo o panag-iya sa mas dagkong kumpanyang multinasyunal (*multinational corporation* o MNC) nga nagti-buok usab sa internasyunal nga kartel nga mikontrol sa industriya sa lana sa tibuok kalibutan (*tan-awa ang Talaan 1*). Nahikyad sa kalibutan ang halapad nga kutay sa mga subsidyaryo sa naingong mga MNC.

Talaan 1

MGA NAG-UNANG MONOPOLYONG KUMpanya SA LANA SA KALIBUTAN		
Kumpanya	Nasyunalidad	Lokal nga Subsidyaryo
Exxon-Mobil	Amerikano	-
Royal Dutch Shell	British-Dutch	Pilipinas Shell
British Petroleum-Amoco	British-Amerikano	-
Total Fina-Elf Aquitaine	French	Total
Chevron-Texaco	Amerikano	Caltex Philippines
* Ang Saudi Aramco nga nanag-iya sa 40% sa Petron mauy gitukod sa Chevron ug Texaco ug karon gipanag-iya sa gubyerno sa Saudi Arabia.		

Naghakop og dako kaayong ganansya ang mga MNC sa lana pinaagi sa *transfer pricing*—ang sistema sa mas taas nga pagpresyo sa “pamatigayon” sa han-ay sa mga subsidyaryo o tali sa usa ka subsidyaryo ug sa nanag-iyang MNC o inahang kumpanya. Usa kini sa mga nag-unang naghandus sa pagsaka sa presyo sa mga produktong petrolyo.

Sa Pilipinas, ang krudong lana nga giimport sa mga lokal nga subsidyaryo gikan sa inahang kumpanya kasagarang mas taas og kapin-kun-kulang \$3 matag bariles kaysa presyo niini sa pangkalibutang merkado.

Pinaagi sa *transfer pricing*, gipagawas sa mga lokal nga kumpanya sa lana nga naalkansi sila tungud sa dakong gastos sa importasyon. Kung tugkaron, ang gipakita nga pagkaalkansi mauy ganansya alang sa MNC nga nanag-iya sa kumpanya. Apan ang pagkaalkansi kunohay niini gihimo nilang rason para mapasaka ang presyo aron seguruhon usab ang superganansya sa lokal nga subsidyaryo. Busa, duha ka beses nga mikita ang kumpanya—usa sa inahang kumpanya ug usa sa lokal nga subsidyaryo—sa kaalautan sa yanong konsyumer.

Gibanabana nga P19 ka bilyon matag tuig ang gipayuhut sa lokal nga kartel sa lana pinaagi niining larawa.

Labaw pang nakabuylo ang kartel sa ingon niining pag-pangilad sukad nga gipatuman ang deregulasyon sa industriya sa lana niadtong 1996.

3 Kasagarang gibasul ang OPEC sa pagsaka sa presyo sa lana. Unsa ang OPEC ug unsay kalabutan niini sa pagtakda sa presyo?

Ang Organization of Petroleum Exporting Countries (OPEC) mauy organisasyon nga gilangkuban sa mga nasud sa Saudi Arabia, Iran, Iraq, Venezuela, Nigeria, United Arab

Hedkwarters sa OPEC sa Vienna, Austria

Emirates, Kuwait, Indonesia, Libya, Algeria ug Qatar. Gitukod kini niadtong 1960 sa tinguhang ikoordina ang mga palisiya sa produksyon sa lana diha sa mga membrong nasud taliwala sa subrang produksyong gihimo sa mga

imperyalista ug sa kakuyog niining paghugno sa presyo sa krudong lana sa pangkalibutang merkado. Ang ingon niining paghugno sa presyo mauy hulga sa kalig-on sa ekonomiya sa naingong kanasuran tungud kay sa lana sila nag-unang nagsalig.

Nagkahiusa ang mga membro sa OPEC nga ikontrol ug limitahan ang produksyon sa lana aron kalikayan ang subrang pag-ubus sa presyo niini ug ang paspas nga pagkahubas sa limitadong reserba. Reaksyon kini sa halos bugtong nga paghigop sa mga imperyalista sa kita gikan sa lana.

Epektibong napatuman sa mga membro sa OPEC ang kontrol sa suplay sa lana sa merkado pinaagi sa pagnasyunalisa ug direktang paghuput nila sa produksyon sa krudong lana sa iya-iyahay'ng nasud. Naggikan sa mga nasud nga membro sa OPEC ang 41% sa kinatibuk-ang produksyon sa krudong lana ug 55% sa lana nga gipamatigayon sa kalibutan. Dulut niini, mabulukon ang impluwensya sa organisasyon diha sa presyo sa krudong lana sa pangkalibutang merkado.

Apan ang presyo sa krudong lana mauy usa lamang sa mga paktor nga nagtakda sa *pump price* sa mga produktong petrolyo. Ang mas dako ug dili makatarunganong gidugang sa pinaka-ulahing presyo sa mga produktong petrolyo mauy gipanghimo na sa mga imperyalistang kumpanya sa lana nga mismong may kontrol sa transportasyon ug pagrepina sa krudong lana ug sa distribusyon ug pagminudo niining mga produkto.

Busa, sa ingon, dili angay nga ipunting sa OPEC ang

pagbasul sa pagsaka sa presyo sa mga produktong petrolyo tungud kay ang impluwensya o papel niini hangtud lang sa ang-ang sa produksyon sa krudong lana. Inay, angay nga ikonsentra ang pinakabug-at nga pagmakmak diha sa pangkalibutang kartel sa lana nga misuyop sa sulabing ganansya ug tinuud nga nagtakda sa *pump price* sa mga produktong petrolyo.

4 Unsa kadako ang gipatong sa kartel diha sa presyo sa lana?

BUGTONG ANG MGA libro de kwenta sa mga kumpanya sa lana ang makapakita sa hustong kantidad nga gipatong

nila sa presyo sa petrolyo. Ingon pa man, mamahimong gamitong sukaranan ang *automatic pricing mechanism* (APM), ang kanhing pormula sa gubyerno sa pagtakda sa presyo sa lana, aron hangtud sa usa ka ang-ang masukod ang subrang pagpresyo nga gihimo sa mga monopolyo.

Sumala sa APM, sa matag dolyar nga gisaka o gi-ubus sa pangkalibutang presyo sa matag bariles sa krudong lana, 26 sentabos ang itaas o i-ubos sa *pump price* sa petrolyo sa Pilipinas. Sumala usab sa pormula, ang matag piso nga pagsaka o pagkunhod sa binayluay sa piso ngadto sa dolyar mauy katumbas sa 13 sentabos matag litrong pagsaka o pagkunhod sa presyo sa petrolyo.

Makita sa *Talaan 2* ang gibanabana nga subrang pagpresyo sa kartel base sa APM. Kung nagasaka ang presyo sa krudong lana sa pangkalibutang merkado o kaha mikunhod ang bili sa piso batok sa dolyar, sulabi ang pagpasaka sa presyo nga gihimo sa kartel.

Kanunay'ng nagdali-dali ang mga kum-

GIBANABANA NGA SUBRANG PAGPRESYO SA LANA BASE SA APM

(Enero-Disyembre 2000)

					APM		Angay nga			
	Presyo sa krudo (\$/bariles)	Gitaas/ (giubus)	Binayluay sa piso ngadto sa dolyar	Gitaas/ (giubus)*	Pag-usab sa presyo x 0.26	Pagtaas/ (pag-ubus) ng piso x 0.13	tas-on/ (paubsan) nahasubay sa APM	Aktwal nga gitaas/ (giubus)	Overpricing/ (underpricing) matag litro	Overpricing/ (underpricing) matag bulan**
Ene	23.36	(0.29)	40.39	0.08	(0.08)	0.01	(0.07)	0.00	0.07	141,050,000
Peb	24.63	1.27	40.93	0.54	0.33	0.07	0.40	0.27	(0.13)	(264,712,000)
Mar	25.06	0.43	41.13	0.20	0.11	0.03	0.14	0.74	0.60	1,306,774,000
Abr	22.10	(2.96)	41.28	0.15	(0.77)	0.02	(0.75)	(0.08)	0.67	1,407,210,000
Mayo	25.70	3.60	42.83	1.55	0.94	0.20	1.14	0.00	(1.14)	(2,468,375,000)
Hun	27.24	1.54	43.17	0.34	0.40	0.04	0.44	0.49	0.05	95,340,000
Hul	26.08	(1.16)	44.83	1.66	(0.30)	0.22	(0.09)	1.00	1.09	2,356,186,000
Ago	27.00	0.92	45.14	0.31	0.24	0.04	0.28	0.00	(0.28)	(606,515,000)
Set	29.97	2.97	46.15	1.01	0.77	0.13	0.90	0.35	(0.55)	(1,162,350,000)
Okt	30.52	0.55	51.02	4.87	0.14	0.63	0.78	1.06	0.28	616,063,000
Nob	30.32	(0.20)	49.63	(1.39)	(0.05)	(0.18)	(0.23)	0.03	0.26	551,670,000
Dis	21.65	(8.67)	50.01	0.38	(2.25)	0.05	(2.20)	0.01	2.21	4,806,116,000
KINATIBUK-AN										6,778,457,000

*Ang gibasehan mao ang P40.31:\$1.00 nga binayluay niadtong Disyembre 1999.

**Ang kwentada sa overpricing matag bulan gibase sa pagbana-banang 70 ka milyong litro ang nakonsumo matag adlaw sa tuig 2000.

Kwentada sa IBON base sa datos gikan sa DOE ug BSP

BAHIN SA MATAG KUMPANYA SA SUBRANG PAGPRESYO (piso)			
<i>Kumpanya</i>	<i>Enero-Disyembre 2000</i>	<i>Abereyds matag adlaw</i>	<i>Abereyds matag oras</i>
Petron	2,419,909,149	6,629,888.08	276,245.34
Shell	2,345,346,122	6,425,605.81	267,733.58
Caltex	1,416,697,413	3,881,363.05	161,723.46
Iba pa	596,504,216	1,634,258.13	68,094.09
Kinatibuk-an	6,778,457,000	18,571,115.07	773,796.46

Kwentada sa IBON base sa datos gikan sa DOE ug BSP

panya nga magpasaka og presyo. Oras nga mutaas ang presyo sa krudo sa pangkalibutang merkado, gipasaka nila gidayon ang ilang presyo bisan wala pa mahurot ang kasagarang tulo ka bulan nga imbentaryo o pundo nga lana nga gipalit sa mas ubus nga presyo.

Kung mikunhod usab ang pangkalibutang presyo o kaha misaka ang bili sa piso batok sa dolyar, wala o halos walay pagpa-ubus sa presyo. Gani may mga higayon nga gipasaka pa sa gihapon ang presyo.

5 Pila ang ganansyahan sa mga kumpanya sa lana sa Pilipinas?

idugang niini ang gibanabana nga P19 ka bilyong napayuhut nila matag tuig pinaagi sa *transfer pricing* ug ang halos P6.8 ka bilyong gipatong nila sa presyo sa mga produktong petrolyo, mugawas nga kapin P32 ka bilyon ang ganansya nila

SUMALA SA MGA UPISYAL NGA taho sa tulo ka higante sa industriya sa lana, mihakop sila og gitapo nga ganansya nga P6.7 ka bilyon niadtong 2000. Kung

Talaan 4

Deklaradong Ganansya sa 3 Higanteng Kumpanya sa Lana <i>(bilyon ka piso)</i>				
<i>Tuig</i>	<i>Petron</i>	<i>Shell</i>	<i>Caltex</i>	<i>Gitapo nga ganansya</i>
1989	0.8	0.9	0.2	1.9
1990	0.9	0.9	0.6	2.4
1991	1.2	0.8	1.1	3.1
1992	1.5	0.5	0.9	2.9
1993	2.8	0.4	1.0	4.2
1994	7.5	0.6	0.9	9.0
1995	4.0	1.7	1.1	6.8
1996	4.2	2.5	0.7	7.4
1997	(0.6)	(1.5)	(2.4)	(4.5)
1998	3.7	1.7	1.3	6.7
1999	2.4	2.1	1.4	5.9
Kinatibuk-an	28.4	10.6	6.8	45.8

sa tuig 2000. Gipa-kita sa *Talaan 4* ang deklaradong ganansya sa tulo ka kumpanya sukad 1989 hangtud 1999.

Sa mga korpora-syon sa Pilipinas nga mikita og pinakadako sa tuig 2000, ika-upat ang Petron, ika-unom ang Shell ug ika-walo ang Caltex.

Datos gikan sa Securities and Exchange Commission

6 ***Nganong gawasnong makapangilad ang kartel sa lana?***

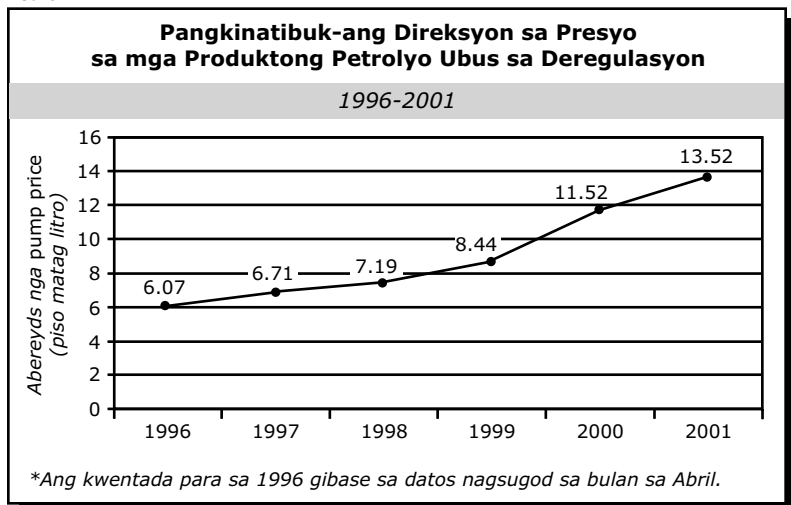
GAWASNONG NAKAPANGILAD ang kartel sa lana tungud kay gisabak kini sa reaksyunaryong gubyerno.

Bisan niadtong panahon sa “regulasyon” o pagkontrol sa gubyerno sa presyo sa

lana, padayon nga misaka ang mga presyo. Bisan gani niadto nga daw walay kagawasan ang kartel nga itakda ang presyo sa lana, kung tugkaron, kanunay’ng nasunod ang kagustuhan niini tungud sa hugut nga pakigkunsabo sa reaksyunaryong gubyerno pinaagi sa Energy Regulatory Board (ERB), ang ahensyang nag-aprubar sa mga pag-usab sa presyo sa mga produktong petrolyo.

Sa pagpatuman sa deregulasyon sa industriya sa lana, direkta nang gihatagan og hingpit nga kagawasan ang mga langyaw’ng monopolyo sa pagtakda sa presyo sa lana sa lokal

Tsart 1

Kwenta base sa datos sa DOE

nga merkado. Nag-unang gihimong balaud ang deregulasyon niadtong 1996 isip Republic Act (RA) 8180 o Downstream Oil Industry Deregulation Act. Tungod sa pagsupak sa katawhan, giwahing kini sa gubyrno apan gipulihan lamang niadtong 1998 og halos eksaktong kopya, ang RA 8479.

Ubos sa deregulasyon, mas nahimong gawasnon sa pagpanulis ang mga higitang kumpanya sa lana.

Una, gibungkag na ang ERB. Dili na karon gikinahanglang musang-at pa og hingtungdang petisyon sa ERB ang kumpanyang naninguhang magpasaka og presyo. Dili na usab gikinahanglang ipresentar sa publiko ang unsamang planong pagpataas sa presyo.

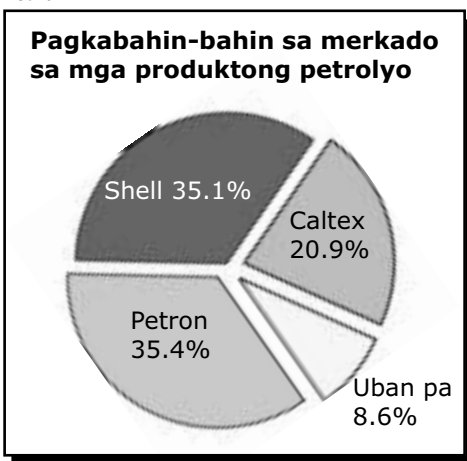
Gitangtang na usab ang tulo ka bulan nga minimum-imbentaryo o gidaghanon sa suplay nga angay'ng pirmidong nakapundo sa mga kumpanya. Ang pagtakda sa minimum nga imbentaryo mauy usa ka proteksyon kaniadto sa paspas nga pag-usab-usab sa presyo. Karong wala na kini, mas gawasnon na ang mga kumpanyang magpasaka gidayon sa presyo matag pagsaka sa presyo sa krudong lana, unsa pa man kadako ang nahabilin nilang suplay.

Nahasubay usab sa otoridad nga gihatag niini sa RA 8479, gitangtang na sa daang rehimeng Estrada pinaagi sa Executive Order 314 niadtong Nobyembre 2000 ang taripa nga angay'ng bayaran sa mga kumpanya sa pag-import sa mga produktong petrolyo lakip kadtong gigamit sa kadaghanan sama sa *diesel* ug LPG. Busa, gawasnon na silang magpasaka sa presyo, libre pa usab sa pagbayad sa buhis ang tulo ka higante.

Taman ning kasamtangan, kontrolado sa tulo ka dagkong kumpanya ang merkado sa mga produktong petrolyo sa nasud. Gihuptan sa Petron ang 35.4% niini, 35% sa Shell ug 20.9% sa Caltex. Ang mga kumpanyang bag-uhay pa lang sa industriya ug kadtong mga bag-o lang misulud sa nasud, nga gipasigarbo niadto nga mulambo ubus sa deregulasyon ug magpadasig sa kumpetisyon, nakigbahin lang og 8.6% sa merkado. Sa kinatibuk-ang 3,220 ka gasolinahan sa nasud, 145 o 4.5% lamang ang gipanag-iya sa mga bag-ong kumpanya. Gawas niini, kadaghanan niini nagsalig sa tulo ka higanteng kumpanya.

Nagpadayon pa gihapon ang pagdako sa tulo ka higante. Niining miaging tuig, P4.2 ka bilyon nga bag-ong kapital ang gigasto sa Petron para patas-on ang katakus niini sa produksyon. Gikan sa karaang 165,000 ka bariles sa lana matag adlaw, nakaproseso na kini karon og 180,000. Niadto 1999 usab, gipasaka sa Caltex og 39% ang kantidad nga gigahin aron palambuon ang *refinery* niini sa Batangas ug palapdon

Tsart 2

Datos gikan sa DOE

ang gilangkuban niini sa merkado. Bunga niini, napasaka sa kumpanya ang katakus sa produksyon gikan 70,000 ngadto sa 84,000 ka bariles matag adlaw.

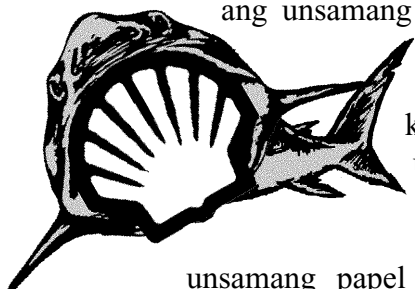
7 Nganong gipatuman sa reaksyunaryong gubyrno ang deregulasyon?

ANG PAGHIMONG BALAUD SA DERE-gulasyon sa industriya sa lana mauy pagsunod sa diktat sa US pinaagi sa International Monetary Fund (IMF) ug World Bank (WB) ug kabahin sa kinatibuk-ang palisiya sa imperyalistang “globalisasyon”. Aron pilit nga mapatuman kini, gihimo kining

kundisyones sa \$650 ka milyong pautang sa IMF sa nasud niadtong 1994.

Niadto pang 1992, gitakda na pinaagi sa RA 7638 nga ang direksyon sa programa sa gubyrno sa enerhiya mao ang praytibisasyon sa mga ahensyang may kalambigitan sa enerhiya ug ang deregulasyon sa sektor sa enerhiya.

Nahasubay kini sa imperyalistang palisiya sa “globali-sasyon” ug “gawasnong pamatigayon” nga nagsaysay nga ang unsamang pagpanghilabot o regulasyon sa

gubyrno mibabag sa gawasnong kumpetisyon, nagresulta sa pag-kunhod sa kalidad sa mga produkto ug serbisyo ug nagpasaka sa mga presyo.

Pinaagi sa pagwagtang sa unsamang papel sa gubyrno diha sa lihuk sa industriya ug negosyo, nahimong angay-angay kuno ang pagdula sa nagkalain-laing kumpanya. Makadani kuno kini og mga bag-ong mamuhunan para musalmut sa ibunga nga gawasnong kumpetisyon. Ang madasigong kumpetisyon maghandus kuno sa mga kapitalista nga palambuon ang ilang mga produkto ug serbisyo. Pinakamahinungdanon, maghatag

og dalan kuno kini sa pagpa-ubus sa mga presyo.

Sa kamatuuran, ang gustong bungkagon sa mga monopolyo kapitalista mao ang babag ug kalangan gikan sa “regulasyon” sa gubyerno sa paghigop nila og higanteng ganansya. Sa pagsubsub sa krisis sa pangkinatibuk-ang sistemang kapitalista, ginahimo sa mga imperyalista ang tanang pamaagi aron matangtang ang tanang babag ngadto sa pagbuylo sa ilang mga negosyo.

Tin-aw kaayo nga inay nga bungkagon, labaw lamang gipakusog sa deregulasyon ang paghari sa kartel sa lana sa Pilipinas.

8 Makatabang ba kung ibalik ang regulasyon sa gubyerno diha sa industriya sa lana?

DILI MASULBAD SA YANONG pagbalik sa daang palakat ang problema sa dili kapugngan nga pagsaka sa presyo sa lana. Mahinumduman nga deka-dekada pa usâ ipatuman ang deregulasyon, dili na makalingkawas ang katawhan niining problemaha.

Usâ himuang balaud ang deregulasyon, ang gubyerno mismo mauy nakigsalmut sa kartel pinaagi sa Petron nga niadto gipanag-iya pa niini. Sukwahi sa deklaradong katuyuan niadto sa Petron nga seguruhon ang igong suplay sa lana sa presyong kayang abton sa katawhan, dili lamang pipila ka higayong kini pa mismo ang nag-unang nagduso sa pagpasaka sa presyo.

Ang ERB, nga giilang tigpasiugda sa mga regulasyon niadto, mao pa gani ang nagdependa sa mga kumpanya sa lana kung nagpataas sa presyo. Mas dautan pa, aron himuon kunong istable ang lokal nga presyo kung nagasaka ang presyo sa krudong lana sa pangkalibutang merkado, gipaabaga sa katawhan ang “pagkaalkansi” sa mga kumpanya pinaagi sa Oil Price Stabilization Fund (OPSF). Sa kamatuuran, ubus sa

balaud sa deregulasyon, obligado pa gihapon ang gubyrno nga bayaran ang mga balanse nga niadto pang gikubra sa mga kumpanya gikan sa OPSF.

Dili ikalalis nga ang deregulasyon nagpasamut sa problema. Apan kini mauy kabahin lamang sa mas pundamental nga problema sa monopolyong kontrol sa industriya sa lana ug sa pagpasiugda, pakigkunsabo ug pagpangalyupo niini sa gubyrno ngadto sa kadautan sa katawhan. Adunay regulasyon man o wala, hangtud nga nagtunhay ang dominasyon sa mga monopolyong korporasyon sa industriya, magpadayon ang walay-hunong nga pagsaka sa presyo sa mga produktong petrolyo.

9 *Busa, unsay angayang himuon aron mahimong kayang abton ang presyo sa lana?*

ARON SULBARON ANG problema sa taas nga presyo ug nagpadayon pang pagsaka sa presyo sa mga produktong petrolyo, gikinahanglan nga:

1. Irolbak ang presyo sa mga produktong petrolyo aron tangtangan ang sulabing gipatong niini sa kartel sa miagi. Samtang, angay nga pugngan ang unsamang pagtaas pa sa presyo;
 2. Ibasura ang RA 8479 o balaud sa deregulasyon nga naghatag sa mga kumpanya og hingpit nga kagawasan nga magpasaka sa presyo, ug wagtangan ang palisiya sa deregulasyon sa kinatibuk-an; ug
 3. Inasyunalisa ang industriya sa lana sa Pilipinas. Isentralisa sa estado ang importasyon, pagpundo ug pagrepina sa krudong lana ug kadaghanang bahin sa distribusyon sa mga repinadong produktong petrolyo.
- Mamahimong tugutan sa usa ka takdang ang-ang ug panahon ang pribadong pagminudo niini nga mga produkto.

Apan ang kinadak-ang bahin ibutang sa kontrol sa estado.

Sa importasyon, mamahimong musulud ang nasud sa mga bilateral nga pakigsabut diha sa mga nasud nga mutanyag sa krudong lana sa pinaka-ubus nga presyo.

Duyug niini, paningkamutan nga kunhuran ang pagsalig sa imported nga lana pinaagi sa paggahin og igong pagtagad ug kahinguhaan o rekurso sa pagpangita ug pagpalambo sa lokal nga mga alternatibong gigikanan sa enerhiya susama sa *natural gas*, *hydroelectric power*, *geothermal power* ug uban pa. Walay labot pa kini sa pagpangita og lokal nga mga deposito sa lana.

Inay nga ipunting sa paghakop sa superganansya sama sa nagtunhay sa kasamtangan, ipunting ang produksyon sa pagseguro nga kanunay'ng adunay igo nga suplay sa mga produktong petrolyo sa presyong kayang abton. Musilbi ang industriya sa lana sa pagpundar sa mga nasudnong bata kang industriya ug mekanisasyon sa agrikultura.

Apan ang ingon niining mga lakang gibabagan sa kasamtangang semikolonyal nga estado. Inay, padayon nga gipalig-on sa dagkong kumprador ug burukrata kapitalista ang langyaw'ng monopolyo-kapitalistang interes sa nasud.

Busa, sa ingon, ang pagnasyunalisa sa industriya sa lana dili mahimong ihimulag sa pakigbisog alang sa rebolusyonaryong katilingbanong pag-usab. Ang pagtapos sa imperyalistang kontrol sa industriya sa lana mamahimong kabahin lamang sa pagtapos sa imperyalistang kontrol sa katilingbang Pilipino sa kinatibuk-an.

Drawing gikan sa Ang Manggagawa

- krudong lana** – hilaw nga materyal sa mga produktong petrolyo. Namugna sulud sa minilyong katuigan gikan sa mga patay'ng lawas sa mga karaang hayop ug tanum ug makit-an sa mga deposito ilalom sa yuta.
- diesel** (o diesel fuel) – pangsugnod para sa makinang diesel. Nagpadagan sa mga pangpasaherong dyip ug bus. Gitawag usab nga 'krudo'.
- downstream oil industry** – ang bahin sa industriya sa lana sukad sa pagrepina (pagdalisay) hangtud sa pagminudo. Ang bahin nga gikalangkuban sa produksyon sa krudong lana, pag-eksport ug pagbaligya niini ug ang pagdala ngadto sa mga refinery gitawag nga upstream oil industry.
- geothermal power** – kuryenteng gimugna gikan sa init ilalom sa yuta. Ang init nakatigum og nagbulok-bulok nga tubig duul sa ibabaw sa yuta. Ang alisngaw sa niining nagbukal nga tubig maoy gigamit aron padaganon ang mga turbina nga nagmugna og kuryente.
- hydroelectric power** – kuryenteng namugna pinaagi sa pwersa sa nag-agas nga tubig. Pinaagi sa mga dam o agay, nakamugna og igong pwersang magpatuyok sa turbinang mumugna sa kuryente.
- LPG (liquefied petroleum gas)** – gas nga kasagarang gigamit sa pagluto. Mas nailhan sa ngalan nga Gasul, ang tatak sa LPG nga gihimo sa Petron.
- natural gas** – gas nga sama sa krudong lana, naggikan usab sa mga patay'ng lawas sa mga karaang hayop ug tanum. Mamahimo usab nga makit-ang nahabulag o kuyug sa mga deposito sa krudong lana
- Oil Price Stabilization Fund** – pundo niadto sa ERB nga buffer kuno o pangsagang aron protektahan ang katawhan batok sa sulabing pagsaka sa presyo sa lana. Sa aktwal, nagsilbi kining suporta sa gubyrno ngadto sa natibhang sa ganansya sa mga kumpanya sa lana kung wala kaaprubahi ang mga petisyon sa pagpasaka sa presyo.
- presyo sa pangkalibutang merkado** – ang gisunod nga sukaranan karon sa Pilipinas mao ang presyo sa krudong lana sa Dubai
- pump price** – presyo sa giminudong mga produktong petrolyo diha sa mga gasolinahan
- pagrepina o pagdalisay** – paglimpyo sa krudong lana aron mumugna og mas pino ug purong mga produktong petrolyo. Gihimo pinaagi sa distilasyon o pagpalugdang aron bulag-bulagon ang nagkalain-laing sangkap sa lana.
- refinery** (o oil refinery) – pasilidad nga nagrepina sa krudong lana
- repinadong produktong petrolyo** (o produktong petrolyo) – mga gimug-nang produkto gikan sa krudong lana. Mga pananglitan: gasolina, diesel, kerosin ug LPG.
- sektor sa enerhiya** – sektor nga gilangkuban sa industriya sa lana ug kuryente.